

Aləmlərə rəhmət - Həzrəti Məhəmməd (s.a.v.).

Hələ dünyaya gəlməmişdən öncə haqqında xəbər verildiyi, bir peyğəmbərin onun adı ilə etdiyi tövbəsinin qəbul olunduğu, bütün əsrlərin lideri - həzrəti Məhəmməd!

Böyük mütəfəkkirlərin də dediyi kimi, baxmayaraq ki, O, əsrlər öncə dünyaya gəlmişdir, bu gün də insanları öz arxasınca aparır. Onu görmədən ona iman edir və onu sevirlər. O, bütün zamanların ən sevilən siması, qəlbində zərrə qədər iman olan, bir qədər düşünən üçün xilaskardır.

Həzrəti Məhəmməd (s.a.v.) 571-ci ildə (bəzi mənbələrdə 569,570, 572-ci illərdə qeyd olunmuşdur) Məkkə şəhərində dünyaya gəlmişdir. Daha çox Əhməd, Məhəmməd, Əbül Qasım, Mustafa kimi isimləri ilə tanınmaqdadır.

Dünyaya gəlmədən bir neçə ay öncə atası Abdullah, 6 yaşında olarkən anası Əminəxanım vəfat etmişdir. Bundan sonra onu 8 yaşına qədər babası Əbdül Mütəllib, daha sonra o da vəfat edincə əmisi Əbu Talib böyütmüşdür. 25 yaşında olarkən Xədicə (Xədicət-ül Kübra) xanım ilə ailə qurmuşdur. Bu xanımdan dünyaya gələn ilk oğlunun adı Qasım olduğu üçün peyğəmbərin (s.a.v.) adlarından biri də Əbul Qasım idi (yəni Qasımın babası. Ərəblərdə belə künyə ilə adlandırılmaq adəti olmuşdur). Bu nigahdan 2 oğlan (Qasım, Abdullah (Teyyub)) və 4 qızı (Zeynəb, Ruqiyyə, Ümmü Gülsüm, Fatimə) dünyaya gəlmiş, Fatimə xanımdan başqa digərləri peyğəmbər (s.a.v) həyatda ikən vəfat etmişdirlər. Mariya xanımla olan nigahından İbrahim adlı oğlu dünyaya gəlmişdir. O da çox erkən dövrdə rəhmətə getmişdir. Lakin digər nigahlarından övladı olmamışdır. Peyğəmbərin (s.a.v.) soyu qızı Fatimə ilə əmisi (Əbu Talib) oğlu Əlinin izdivacından dünyaya gələn Hz. Həsən və Hz. Hüseyin ilə davam etmişdir. Hz Fatimə isə peyğəmbərin (s.a.v.) vəfatından 6 ay sonra dünyasını dəyişmişdir.

40 yaşında olarkən bütün bəşəriyyətə peyğəmbər göndərildiyi bildirilmişdir. Öncə gizli, 3 il sonra isə aşkar olaraq dini təbliğ etmək ilə əmr olunmuşdur. 621-ci ildə 52 yaşında Merac hadisəsi baş vermiş, 622-ci ildə 53 yaşında müşriklərin təzyiqi nəticəsində Məkkədən Mədinəyə hicrət etmişdir.

632-ci ildə 63 yaşında Mədinədə vəfat etmişdir.

Peyğəmbərlik dövrü

Həzrəti peyğəmbərə (s.a.v.) ilk vəhy 40 yaşında ramazan ayında (17-ci günü) Hira dağındakı mağarada təfəkkürə çəkildiyi zaman nazil olmuşdur. Bu zaman Cəbrail adlı mələk “Ələq” surəsinin ilk 5 ayəsini gətirmişdi. Vəhyin gəlməsindən sonra ona ilk olaraq hz. Xədicə, hz. Əli, Zeyd ibn Harisə, hz. Ebu Bəkr, hz. Osman və s. iman etdilər. İlk zamanlarda Cəbrail (ə) peyğəmbərə (s.a.v.) necə dəstnamaz almağı və namaz qılmağı öyrətdi (ilk vaxtlarda namaz sadəcə sübh və əsr namazları olaraq iki rükətdə qılınırdı).

İlk üç il müddətində islam “Və ən yaxın qohumlarını qorxut!” (Şüəra, 214) əmrinə əsasən peyğəmbərin (s.a.v.) yaxınlarına təbliğ edilirdi. Dördüncü ildə “(Ya Rəsulum!) Sənə əmr olunanı açıq-aşkar təbliğ et və müşriklərdən üz döndər! (Hicr 15/94) ayəsi nazil olduqdan sonra peyğəmbər (s.a.v.) dini geniş əhali içərisində açıq-aşkar təbliğ etməyə başlamışdır.

Peyğəmbər (s.a.v.) İslam dinini 40 yaşından başlayaraq ömrünün sonuna qədər - 23 il müddətində təbliğ etmişdir. Bu zamanın 13 ilini Məkkə, 10 ilini isə Mədinədə yaşamışdır. Qurani Kərimin ayələri 22 il 2 ay 22 gün müddətində hissə-hissə (ayə-ayə) nazil edilmişdir (2).

Məkkə dövrü

İslam dininin bərqərar olduğu zamanlarda büt-pərəstlik, atəş-pərəstlik, xristianlıq və s. kimi bir çox dinlər mövcud idi. Bunlarla yanaşı, İbrahim peyğəmbərin dini üzərində olan Hənəfilər də var idi ki, peyğəmbərin (s.a.v.) valideynləri də məhz bu din üzərində olmuşdurlar.

İlk müsəlmanlığı qəbul edən insanlar yerli müşriklərin (Məkkədə yaşayan büt-pərəstlər) basqınlarına və işgəncələrinə məruz qaldıqları üçün peyğəmbər (s.a.v.) onlara Həbəşistana (indiki Efiopiya) köçməyi məsləhət görmüşdür. Beləliklə, müsəlmanların 615, 617-ci illərdə ilk hicrətləri baş verdi (2). Lakin müsəlmanların sayı artdıqca müşriklərbununla kifayətlənməyərək insanları islamın qəbulundan uzaqlaşdırmaq üçün müxtəlif vasitələrə əl atdılar. Hz. Həmzənin və hz. Ömər in iman etməsi onları daha da qorxuya saldı. Müşriklər islamın qarşısını almaq üçün “Bundan sonra müsəlmanlarla və onları himayə edənlərlə, Məhəmmədin qohumları olan Haşimoğulları ilə hər cürə əlaqəni kəsəcəklər, onlarla heç kimsə görüşməyəcək, alış-veriş

etməyəcək, qız alıb verməyəcəkdir”(8) qərarına gələrək “Boykot anlaşması”nı yazaraq Kəbənin içindən asdılar. Bundan sonra müsəlmanlar Şibei ebu Talibdə (Əbu Talib məhəlləsində) yığılmuş və bütün ticari fəaliyyətləri dayandı. Bunun nəticəsində müsəlmanlara möhkəm qıtlıq üz verdi.

Müşriklər şəhərə gələn ticarət karvanlarına da mallarını müsəlmanlara baha qiymətə satmağı tələb etdilər və beləliklə, mühasirəyə düşən müsəlmanların yaşadığı məhəllələrdə 3 il boyunca heç bir qida ticarəti baş vermədi. Ağır qıtlıq və aclıq illəri islamın yayılmasının qarşısını ala bilmədi və üstəlik müşriklərdən Mənsur b. İkrimənin kağıza yazdığı bu anlaşmanın Allahın adından başqa digər hissələrini Kəbənin içində bir güvə qurdu yedi. Boykot anlaşmasının ləğvindən sonra müşriklərin düşmənlikləri davam etsə də, bu işlərindən əl çəkmək məcburiyyətində qaldılar.

Peyğəmbər (s.a.v) hicrətdən bir il öncə İsrə surəsinin ilk ayəsində də bəhs edildiyi kimi (Bəzi ayələrimizi göstərmək üçün bəndəsini bir gecə Məscidülhəramdan ətrafını mübarək etdiyimiz Məscidüləqsaya (Beytülmuqəddəsə) aparan Allah pak və müqəddəsdir. O, doğrudan da, (hər şeyi) eşidəndir, görəndir!” (İsrə/1)əmisi Əbu Talibin qızı Ümmü Hanənin evində olarkən gecə Allahın əmrilə Meraca yüksəldilmişdir. Vəhy mələyi Cəbrayıl ilə birlikdə (Burak adlı miniklə) Məkkədən Qüds (Yerusəlim) şəhərində yerləşən Beytül-Müqəddəs məscidinə oradan da meraca yüksəlmişdir (9). Bu səfərdə peyğəmbər (s.a.v.) özündən öncəki peyğəmbərlərdən bəziləri ilə görüşmüş, ona Cənnət və Cəhənnəm göstərilmiş, 5 vaxt namaz əmr edilmişdir.

Mədinə dövrü

Peyğəmbərin (s.a.v) bütün söylərinə rəğmən Məkkə müşrikləri Allahın nazil etdiklərinə göz yumaraq müsəlmanlara əziyyətdən əl çəkmədilər və iman etmədilər. Buna görə də islamın 13-cü ilində (622) müsəlmanlar Məkkədən Mədinəyə hicrət etməli oldular. Bundan sonra islamın və peyğəmbər (s.a.v.) həyatının Mədinə dövrü başladı.

Müsəlmanların üç qrup düşməni var idi: Məkkəli müşriklər – bütprəstlər, Mədinə və onun ətrafında olan yəhudilər və münafıqlar (2). Hicrətin ikinci ilində müşriklərin sərhəd bilməyən düşmənlikləri müqabilində müsəlmanlar müdafiə məqsədilə onlarla savaşımaq

məcburiyyətində qaldılar. Bu ildə həmçinin qiblənin istiqaməti Qüdsdən Məkkə istiqamətinə döndərildi. Oruc, zəkat, zilhicce ayında qurban kəsmək, bayram namazı qılmaq fərz qılındı.

İslam dininin Mədinə şəhərində sürətlə yayılması və müsəlmanların Məkkə-Şam ticarət yolunu nəzarət altına almaları, Məkkəlilərin dini və iqtisadi həyatını təhlükəyə salmışdı (5). Hicrətin ikinci ilində (624) müsəlmanların Məkkədə qoyub çıxdıqları mallarını müşriklər talan etdilər. Məqsəd onları karvanla Şama aparıb satmaq və əldə edilən gəlirlə ordu hazırlamaq idi (1, s.151). Əbu Sufyanın başçılıq etdiyi bu karvan Şama getmiş və əldə edilən haram qazanla geri dönərkən peyğəmbər (s.a.v) bu hadisələrdən xəbər tutmuşdur. Malları əsl sahiblərinə qaytarmaq məqsədilə karvanın üzərinə hərəkətə keçməyi planlaşdırdılar. Hz. Məhəmmədi (s.a.v.) öldürmək üçün fürsət axtaran Əbu Cəhl bu fürsəti əldən vermək istəmədi. Nəticədə 1000 nəfərdən artıq Məkkə müşriki ilə 300 nəfər müsəlman arasında Bədr döyüşü baş verdi.

Qüvvələrin qeyri-bərabər olduğu döyüş müsəlmanların qələbəsi ilə nəticələndi. Bunun səbəbi Qurani Kərimdə öz əksini belə tapmışdır.

“Bu zaman “Siz Rəbbinizdən yardım istəyirdiniz. O, da “sözsüz ki, Mən sizin imdadınıza bir-birinin ardınca min mələklə çataram” deyərək duanızı qəbul etmişdi” (Əl-Ənfal surəsi, 9) (1, s.154; 7) ayəsinin nazil olması ilə müsəlmanlara Allahdan (c.c.) bir əmniyyət bəxş edildi və döyüş müsəlmanların qələbəsi ilə başa çatdı (1;5). Özgüvəni artıran bu döyüşdən sonra müsəlmanların əldə etdiyi xeyli sayda qənimət döyüşçü və yoxsul insanlar arasında bölüşdürüldü. Bir hissəsi (1/5) isə xəzinə üçün ayrıldı. Müsəlmanlar əsir düşən (70 nəfər) məkkəlilərin bir qismini fidyə, bir qismini də 10 nəfər müsəlman uşağa yazmaq və oxumağı öyrətmək şərti ilə sərbəst buraxdılar. Bu hadisə bir çox insanın islamı qəbul etməsinə səbəb oldu.

Məkkəli müşriklərin Bədrdə məğlub olmalarına qarşılıq olaraq onlar müsəlmanların Mədinə şəhəri yaxınlığındakı torpaq ərazilərini dağıtdılar və digər bir sıra mühüm məsələlər 625-ci ildə **Uhud döyüşünün** baş verməsinə səbəb oldu. Bu döyüşdə də üç minlik müşrik ordusu ilə yeddi yüz müsəlman ordusu üz-üzə gəldi (1, s.155). Döyüş müsəlmanların üstünlüyü ilə davam etsə də sona yaxın peyğəmbər s.a.v-in verdiyi döyüş tapşırığını pozmaları onların xeyli itgi vermələrinə səbəb oldu. Bütpərəstlərin öldürmək üçün peyğəmbəri (s.a.v)

mühasirəyə aldıqları zaman on beş səhabə vücudlarını sipər edərək onu qoruya bildilər. Lakin bir qılınc zərbəsi nəticəsində rəsulallahın yanağı, dodağı, başı yaralandı və dişinin biri sındı. Müşriklərdən biri onu hədəf alaraq ox atdığı zaman Talha bin Ubeydullah oxu tutmaq istədi, ancaq ox onun əlini deşib keçdi. Sonralar bu səhabə haqqında peyğəmbər (s.a.v) “Cənnətlik insan görmək istəyən Talha bin Ubeydullahə baxsın” – deyə buyurmuşdur (1,s.157). Bu döyüşdə peyğəmbərimizin (s.a.v) əmisi Hz.Həmzə, səhabələrdən Musab bin Ümeyr və digər bir çoxları şəhid oldular.

Müsəlmanlar ilə bütperəstlərin arasında 627-ci ildə növbəti döyüş Xəndək savaşı baş verdi. Bu Məkkəli bütperəstlərin müsəlmanları zəiflətmək üçün etdiyi növbəti cəhd idi. Başlanğıcda müdafiə xarakteri alan müsəlmanlar olsalar da sonda bütperəstlər müdafiə mövqeyinə keçməli olmuşdurlar.On min qoşunla Mədinəyə gəlmiş müşriklər öncə şəhərin ətrafına müdafiə məqsədilə qazılmış geniş xəndəklərdən keçə bilmədirlər. Uzaqdan ox atmaqla kifayətlənməli oldular. Bir müddətdən sonra Allahın göndərdiyi rüzgar, şiddətli yağış və fırtına qarşısında dözə bilməyib geri qayıtmalı oldular. Lakin savaşlar bununla yekunlaşmadı.

Hicrətin onuncu ilində Hz. Məhəmməd (s.a.v.) Kəbəni ziyarət etmək qərarına gəldi. Bütperəstlər isə döyüş hazırlığı edirdilər. Peyğəmbər (s.a.v.) bunun əksi olaraq onları anlaşımağa çağırırdı və beləliklə tərəflər arasında tarixdə **Hüdeybiyyə anlaşması** (628) kimi bilinən müqavilə imzalandı. Müqavilə ilk baxışda müsəlmanların əleyhinə olsa da növbəti illərdə Məkkədə müsəlmanların sayı artdığı üçün şərtlər onların lehinə çevrildi. Müqavilənin şərtlərinə əsasən müsəlmanlar növbəti il üçün Kəbəni ziyarət edə biləcək, Məkkədə İslâm dinin qəbul edənlər Mədinəyə hicrət etməyəcək və tərəflər on il savaşmayacaqdılar. Müqavilənin imzalanması nəticəsində müsəlmanlar Məkkədə rahat yaşamağa başladılar (6).

629-cu ildə bütperəstlərdən sonra düşmənçilik mövqeyi tutan yəhudilərin məğlubiyyəti ilə nəticələnən **Xeybər döyüşü** baş verdi.

Bütün bunlara yanaşı peyğəmbər s.a.v. həmdövrü olduğu hökumdarları islama dəvət etmək üçün məktublar göndərirdi. Belə dəvətlərdən biri Gassanilərə edilmişdi.Onlara göndərilmiş elçinin öldürülməsi nəticəsində müsəlmanların məğlubiyyəti ilə nəticələnən **Mütə döyüşü** (629) baş verdi.

Peyğəmbər s.a.v.-in islam yolunda çəkdiyi əziyyətlər bunlarla bitmədi. Belə ki, 630-cu ildə bütperəstlərin pozduğu Hüdeybiyyə müqaviləsi müsəlmanların **Məkkəni fəth** etməsinə gətirib çıxardı. Bunun ardınca bütperəstlərin məğlub edildiyi **Hüneyn savaşı** (630) və taiflilərlə bağlı **Taif** (630) mühasirəsinə Bizans üzərinə olan **Təbuk səfəri** (631) kimi hadisələr də baş vermişdir.

632-ci ildə müsəlmanlar həcc ziyarətində oldular və bu ibadətin sonunda peyğəmbər s.a.v. İslam dünyası üçün Qurani Kərimdən sonra axirətə qədər insanlığa, bəşəriyyətə bələdçilik edəcək dəyərli “vəda xütbəsi”ni dedi və ondan cəmi bir neçə ay sonra vəfat etdi. Lakin bu Hz. Məhəmmədin (s.a.v) peyğəmbərlik missiyasındavizual cismani son olsa da, mənə aləmində nə dünya, nə də axirət həyatı üçün SON deyildir.

Ədəbiyyat

1.Rahimə Qaya. Allahın elçisi Həzrəti Məhəmməd (sallallahu əleyhi və səlləm) / Tərc. Firdovsi Səfərli.- Bakı: Xəzər, 2012.- 168 s.

2.<http://www.muhammed.gen.tr/hz-muhammed-hayati-uzun/>

3.<http://www.azerislam.com/?lngs=aze&cats=1&ids=389>

4.

<https://www.qafqazislam.com/index.php?lang=az§ionid=106>

5. <http://www.tarihin.com/hz-muhammedin-sav-seferleri/bedir-savasi.html>

6.<http://sosyalbilgilerci.blogcu.com/islam-tarihi-ders-notu-hz-muhammed-dort-halife-emeviler-abba/3646199>.

7.Qurani Kərim /tərc. ed. Z.Bünyadov, V.Məmmədəliyev
[//https://az.wikisource.org/wiki/Quran](https://az.wikisource.org/wiki/Quran).

8. <http://www.ikinciabdulhamid.com/iaforum/boykot-anlasmasini-yiyen-bocek-t127.html>

9.<http://kitab.hicabli.az/article.php?id=2804>